

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی گرایش سفال و سرامیک

عنوان: تجلی دعا در ساحت معنوی ظروف سفالین دوره اسلامی در ایران
استاد راهنمای اول: جناب آقای دکتر چیت سزایان
استاد راهنمای دوم: جناب آقای دکتر ستار
دانشجو: راضیه زراعت پیشه
بهمین ماه 96
واژه های کلیدی: هنر اسلامی، هنر مقدس، ظروف دعایی، خوشنویسی مقدس، کتیبه نگاری، علوم غریبه
چکیده:

دعا به درگاه خداوند، تنها وسیله انسان ناتوان در مواجهه با بلاها و مصیبت‌هاست. تمامی ادیان الهی، خداوند را تنها قادر مطلق بر تغییر احوال و سرنوشت بندگان برشمردند. تجسم بخشیدن به این ادعیه که چون کلیدی گشایش درهای بسته را به همراه داشت، در قالب هنر نمود پیدا کرد. در ظروف سفالین دوران اسلامی عبارات دعاگونه شامل درخواست خیر و برکت و سلامتی برای شخص دارنده ظرف، مشاهده می‌شود. با توجه به همزمانی این ظروف با رواج فرقه‌های حروفیه و علوم جفر و اعتقاد به اثر حروف در عالم ناسوت، ساده انگاری است که چنین دعانوشته‌هایی را به صرف تزئین در نظر بگیریم. ظروف دعایی در بین دیگر سفالینه‌های دارای کتیبه مستور مانده و در مطالعات آن‌ها به صرف خوانش حروف اکتفا گشته است. هدف از این تحقیق بررسی لایه‌های پنهان ذهنی بین سفالینه‌های دعایی و باور سفارش دهندگان آن مبنی بر قدرت حروف در اثرگذاری کلمات دعایی بر زندگی آنان است. میل به رمزپردازی در ایرانیان و نیز نمادپردازی‌های آگاهانه آنان بر ظروف دعایی، این نظریات را قوت می‌بخشد. این تحقیق به شیوه توصیفی-تحلیلی به مطالعه وجوه قدسی و عرفانی این سفالینه‌ها می‌پردازد. شیوه گردآوری اطلاعات بصورت کتابخانه‌ای بوده و سفالینه‌های دوران اسلامی با کتیبه‌های متعلق به ایران، مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. نتیجه نشان می‌دهد که این ظروف به عنوان ظروف مقدس برای رفع بلاها و کسب خیر و برکت سفارش داده می‌شده‌اند و تزئین آگاهانه آنها به دلیل تسلط بر حروف مقدس و باور به قدرت کلمات بر دگرگونی احوال آنان بوده است.